

Nacionalni program monitoringa bioraznolikosti

PREBROJAVANJE GNIJEZDA LASTAVICA I PILJAKA

Akcija za škole, 09.05.-22.05.2005.

Lastavica i piljak su najčešće ptice iz porodice lastavica u Hrvatskoj. Rasprostranjene su u cijeloj Europi, a i u Hrvatskoj spadaju u česte ptice. Iako ne spadaju u najugroženije vrste, potrebno je stalno pratiti stanje njihovih populacija. Naime, u nekim europskim zemljama zabilježen je pad njihove brojnosti, koji je vjerojatno povezan s promjenama u poljoprivredi. Nekoliko je preduvjeta nužno za njihov opstanak: pogodna mjesta za gniježđenje, blato od kojega grade gnijezda te dovoljna količina letećih kukaca (najviše muha i komaraca) kojima se hrane. Kukce love u letu - lastavice obično love bliže tlu, a piljci u većim visinama.

Lastavice i piljci su gnjezdarice selice. Zimuju u Africi južno od Sahare, a k nama se vraćaju u proljeće, obično u drugoj polovici ožujka i početkom travnja. Mužjak i ženka zajedno obnavljaju staro gnijezdo ili grade novo. Ženka leži na jajima, a mlade hrane oba roditelja. U jednoj sezoni mogu imati dva, vrlo rijetko tri legla. Mlade ptice ubrzo nakon napuštanja gnijezda okupljaju se u jata, a nakon gniježđenja pridružuju im se i odrasle ptice. Već u kolovozu, kad započinje jesenska selidba lastavica u Afriku, na zajedničkim odmorima (npr. u tršćacima) mogu se vidjeti velika jata lastavica koja čine i deseci tisuća ptica.

Akcija prebrojavanja započela je 2004. godine. Državni zavod za zaštitu prirode namjerava je nastaviti tako da preraste u trajni monitoring.

LASTAVICA (*Hirundo rustica*)

Izgled: Odozgo je crna s čeličnoplavim odsjajem, s upadljivo riđim grlom i čelom. Odrasli imaju dugačka vanjska repna pera (zastavice), a rep je bijelo pjegav. Duga krila i duboko rašljasti rep omogućuju joj žustri, ali vrlo elegantan let.

Stanište: Različiti otvoreni prostori, naročito oni u blizini naselja. Gnijezdi se najviše po gredama u štalama, pod nadstrešnicama, pod mostovima, uglavnom u selima, ali i u gradovima.

Gnijezdo: Zdjelastog oblika, izgrađeno od blata.

Piljak

Čiopa

Lastavica

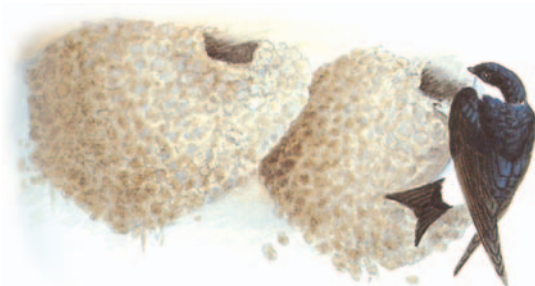
PILJAK (*Delichon urbica*)

Izgled: Odozgo je crn s plavim odsjajem, dok je donji dio tijela potpuno bijel. U letu je upadljivo bijela trtica. Rep je plitko rašljast, nema dugačke zastavice kao lastavica.

Stanište: Otvoreni prostori u blizini gradova i sela, u priobalju i uz velike stijene ili klance. Za razliku od lastavica češći su i brojniji u gradovima nego u selima. Gnijezdi se kolonijalno. Kolonije su najčešće smještene na zgradama, po fasadama, pod strehom i sl.

Gnijezdo: Zatvorenog kuglastog oblika s uskim ulaznim otvorom.

UPUTE:

- Prebrojavanje obavi u razdoblju od 09.05.-22.05.2005. te ispunjene formulare pošalji do 25.05.2005.
- Pregledaj što veće područje u blizini ili u gradu/selu; u obrazac upiši podatke o gnijezdima na jednoj lokaciji (seosko imanje, zgrada, most/nadvožnjak i sl.). (Napomena: ne udaljavaj se iz svog kvarta ili naselja bez pratnje roditelja ili nastavnika; ne ulazi u dvorište bez dozvole vlasnika!)
- Obrati pozornost na izgled gnijezda, po njemu ćeš najlakše odrediti o kojoj se vrsti radi.
- Lastavice i piljci grade nova ili uređuju stara gnijezda (aktivna mogu biti i nova i stara).
- Ne približavaj se gnijezdu. Ne zaviruj u gnijezdo jer bi ga lastavice mogle napustiti, a već poodrasli mladi mogu iskočiti iz gnijezda.

NAPOMENA: Osim lastavice i piljka, u Hrvatskoj obitavaju još tri ptice iz porodice lastavica: bregunica je smeđe boje, a gnijezdi kolonijalno po rupama u strmim riječnim obalama (npr. Drava); daurska lastavica živi u priobalnoj Hrvatskoj, a gnijezdi najčešće pod mostovima i nadvožnjacima; hridna lastavica također obitava u našem priobalju, gnijezda smješta najčešće po liticama. Sve vrste lastavica u letu je moguće zamijeniti s čiopama, koje imaju duža i tanja srpasta krila i uski rašljasti rep.

Crteži su preuzeti iz knjige H. Heinzela Collinsov džepni vodič: **Ptice Hrvatske i Europe** ljubaznošću Hrvatskog ornitološkog društva koje je izdavač hrvatskog izdanja ove knjige. Knjigu možete nabaviti kod Hrvatskog ornitološkog društva (tel. 098/415-807).

Nacionalni program monitoringa bioraznolikosti

PREBROJAVANJE GNIJEZDA LASTAVICA I PILJAKA

Akcija za škole, 09.05.-22.05.2005.

(formular ispuniti velikim tiskanim slovima)

Vrsta:

lastavica

piljak

Datum prebrojavanja: _____ Lokacija s gnijezdima: _____
(Seosko imanje, zgrada, most i sl.)

Adresa lokacije: _____
(Mjesto i najbliži grad)

GPS koordinate: _____ Broj gnijezda: _____
(Ako si u mogućnosti)

Smještaj gnijezda: _____

Ponašanje ptica: _____
(Leži na gnijezdu, uređuje gnijezdo, ulijeće ili izlijeće iz gnijezda, leti oko gnijezda, hrani mlade...)

Ostala zapažanja: _____

Podaci o motritelju

Ime i prezime: _____ Profesor (mentor): _____

Škola/razred: _____

Adresa škole: _____ Mjesto/grad: _____

Županija: _____

E-mail adresa: _____

-
- Za svaku lokaciju s gnijezdima ispuni posebni obrazac. Kopiraj obrazce prema potrebi.
 - Ispunjene obrazce pošalji poštom na sljedeću adresu:
Državni zavod za zaštitu prirode, Bogovićeva 1a, 10000 Zagreb
s naznakom: **Prebrojavanje gnijezda lastavica i piljaka**
Obrazce možeš ispuniti i poslati izravno putem weba - adresa: **www.cro-nen.hr**.

Najljepše ti zahvaljujemo na uloženom vremenu i trudu. Nadamo se da je ova akcija potaknula u tebi zanimanje za motrenje ptica i da ćeš se uključiti u prebrojavanje i sljedeće godine. O rezultatima prebrojavanja možeš se informirati na web stranicama **Državnog zavoda za zaštitu prirode "Ekološka mreža"**, na adresi **www.cro-nen.hr**